

УДК 352.075

Пастух Катерина

ORCID iD 0000-0003-2740-0453

E-mail: ekaterina-pastukh@ukr.net

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

[doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1\(11\)-186-206](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1(11)-186-206)

Анотація. Зазначено, що наразі актуалізується значимість публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій внаслідок актуалізації підготовки, прийняття та реалізації ефективних та якісних управлінських рішень у зв'язку із сучасними змінами та пов'язаними з ними соціально-економічними й екологічними проблемами. Проаналізовано наукові напрацювання з дослідження публічного управління та адміністрування, визначено їх принципи, функції, методи, механізми. Визначено напрями удосконалення публічного управління та адміністрування в контексті забезпечення сталого розвитку територій, до яких належать: удосконалення нормативно-правового й організаційного забезпечення, надання публічних послуг; своєчасне реагування органів публічної влади та управління на соціально-економічні й екологічні проблеми; забезпечення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства; удосконалення підготовки прогнозно-програмних документів й проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування; упровадження найкращих практик публічного управління та адміністрування, збалансування соціально-економічних та екологічних інтересів суб'єктів політики розвитку територій; удосконалення кадрового забезпечення, підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування. Зазначено, що започатковані реформи, які стосуються усіх сфер життєдіяльності, висувають нові вимоги до здійснення публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій. Наголошено, що їх модернізація можлива за умов забезпечення ефективного функціонування їх механізмів. Підкреслено, що публічне управління та адміністрування в Україні має здійснюватися з урахуванням сучасних тенденцій розвитку територій, їх потенціалу, та має бути стратегічно-орієнтованим на сталий їх розвиток. Зазначено, що має бути використано зарубіжний досвід публічного управління та адміністрування в контексті забезпечення сталого розвитку територій, що потребує подальших досліджень.

Ключові слова: публічне управління; публічне адміністрування; сталий розвиток територій; публічне управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення глибокого осмислення потребують сучасні зміни та пов'язані з ними соціальні, економічні й екологічні проблеми. Проблеми сталого розвитку територій вказують на важливість їх розв'язання завдяки ефективному здійсненню публічного управління та адміністрування в Україні. Глобалізація соціально-економічних відносин вказує на важливість удосконалення публічного управління та адміністрування, зокрема в забезпеченні сталого розвитку територій. Для задоволення потреб населення в різних сферах життєдіяльності, вирішення проблем особливого значення набуває реформування сучасної системи публічного управління та адміністрування в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З метою формування нової моделі публічного управління та адміністрування, забезпечення їх ефективності в контексті забезпечення сталого розвитку територій потребує додаткового аналізу напрацювання вчених з дослідження публічного управління та адміністрування. Теоретичним основам, функціонуванню публічного управління та адміністрування в Україні приділяли увагу різні сучасні науковці.

Так, наприклад, у термінологічному словнику «Публічне управління» вченою Л. Новак-Каляєвою зазначається, що публічне управління забезпечує підвищення ефективності управлінської діяльності завдяки високому рівню громадської підтримки та консолідації суспільства навколо спільних цілей, воно пов'язане з демократичними цінностями, принципами верховенства права, поваги до гідності людини, рівності, справедливості, недискримінації, безпеки, ефективності тощо [1]. Вченими Ю. Дідок, Н. Мельтюховою, А. Кузнецовим та Н. Фоміцькою наголошено на тому, що публічне адміністрування охоплює систему державної виконавчої влади та місцеве самоврядування і є діяльністю з розробки, впровадження, оцінювання та модифікації публічної політики [2]. Н. Гавкалова зазначає, що формування управлінської

парадигми в рамках публічного адміністрування є новим етапом розвитку державно-управлінських відносин, метою яких постає досягнення максимального балансу інтересів публічного і приватного секторів [3]. С. Чернов, В. Воронкова, В. Банах аналізують вітчизняний та зарубіжний досвід публічного управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства, наголошують, що парадигмою публічного адміністрування є сукупність загальних принципів та правил, визначених і регламентуючими документами [4]. В Енциклопедії з державного управління вказано, що публічне адміністрування є діяльністю професійних управлінців, спрямованою на підготовку й організацію виконання рішень [5].

У Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки підкреслюється недостатня спроможність центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інституцій регіонального розвитку до ефективного впровадження реформ, надання високоякісних послуг населенню та розв'язання соціально-економічних проблем розвитку територій в Україні [6].

М. Латинін вказує на необхідність впровадження нових підходів до публічного управління, що сприятиме його удосконаленню [7]. В. Бакуменко та інші звертають увагу на важливість підвищення якості та ефективності публічного управління та адміністрування, оскільки це має забезпечити поступальний розвиток, системні суспільні перетворення [8]. Є. Романенко підкреслює важливість наближення діяльності органів публічної влади до збалансованого стану впровадження стратегій та дій [9].

Система публічного управління та адміністрування в Україні має відповідати потребам держави у проведенні комплексних реформ, її європейському вибору, європейським стандартам управління. Наявні механізми спрямування та координації міністерств, їх спроможність до формування політики потребують вдосконалення. До проблем відносять відсутність єдиних правил чи критеріїв щодо організаційного забезпечення реалізації державної політики [10]. Що стосується системи місцевого самоврядування в Україні, то вона не в повному обсязі задовольняє потреби населення. Функціонування

органів місцевого самоврядування у територіальних громадах не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню високоякісних публічних послуг органами місцевого самоврядування [11].

На думку С. Чернова та С. Гайдученко, актуальним завданням удосконалення системи публічного адміністрування в Україні є забезпечення плідної взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування [12, с. 64]. Н. Обушна звертає увагу на важливість вирішення проблем удосконалення системи публічного управління у напрямі забезпечення результативності й ефективності виконання публічних функцій [13]. Незважаючи на приділення уваги публічному управлінню та адмініструванню, їх функціонуванню, актуальним є визначення напрямів їх удосконалення, зокрема в контексті забезпечення сталого розвитку територій.

Метою статті є дослідження публічного управління й адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій та визначення напрямів його удосконалення.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою статті слугують фундаментальні положення економічної теорії, теорії державного управління, публічного управління та адміністрування, загальнонаукові методи. У статті використано методи узагальнення та порівняння – визначення публічного управління та адміністрування, їх принципів, функцій, методів, механізмів, абстрактно-логічний метод – для формулювання висновків дослідження. Інформаційними джерелами дослідження стали закони України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, монографії, статті, особисті дослідження автора тощо.

Виклад основного матеріалу. Недостатня розробленість, низька дієвість механізмів регіональної політики сталого розвитку територій загострюють проблеми як соціально-економічного, так і екологічного розвитку. Формування сучасної системи публічного управління та адміністрування в Україні зумовлює необхідність аналізу наукових підходів до них. Аналіз напрацювань вчених з дослідження публічного управління та адміністрування свідчить, що у науковій літературі виявлено

відмінність у теоретичних підходах до цих понять, що, на нашу думку, пов'язано з існуванням розбіжностей тлумачення дефініцій «управління» та «адміністрування» в довідковій літературі, в джерелах із різних галузей наукового знання.

Управління – це цілеспрямована взаємодія суб'єкта і об'єкта, яка здійснюється у формі ухвалення та реалізації рішень, виконання функцій і супроводжується домінуванням відносин підпорядкування, що характеризуються залежністю об'єкта від суб'єкта, централізацією, відповідальністю суб'єкта за стан існуючої системи [2]. Управління передбачає імперативність у процесі його впровадження, безумовність виконання та ухвалення управлінських рішень, обмеження прав суспільства [4].

Адміністрування – це цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними та фізичними особами щодо забезпечення реалізації законів та підзаконних актів і виконання функцій: планування, що визначає напрямки розвитку, створення правових, економічних умов тощо для реалізації інтересів учасників взаємодії, розподілу праці, кооперування та координування діяльності, моніторинг результатів. Відносини, які супроводжують адміністрування, характеризуються підпорядкованістю закону, а не суб'єкту, децентралізацією, узгодженням інтересів учасників процесу, відповідальністю суб'єкта та об'єкта за стан існуючої системи [2]. Адмініструванням є форма надання управлінської послуги, при якій враховуються інтереси суспільства [4].

Публічне управління є діяльністю органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників приватного сектору та інститутів громадянського суспільства в межах визначених законом повноважень і функціональних обов'язків щодо формування та реалізації управлінських рішень суспільного значення, політики розвитку держави та її адміністративно-територіальних одиниць [1, с. 144]. Публічним адмініструванням є вид організаційно-розпорядчої діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, яка спрямована як на підготовку, так і впровадження публічно-управлінських рішень, управління персоналом, надання публічних послуг [1, с. 142–143].

Як зазначено в Енциклопедії з державного управління, публічне управління містить у собі «роздержавлення» управлінських функцій, передачу значної їх частини від уряду до інших суспільних суб'єктів задля досягнення кращої керованості суспільства, його впорядкованості і спрямування на досягнення поставлених стратегічних цілей. Щодо визначення публічного адміністрування, то воно визначається як технічна складова врядування, що має здійснюватися на професійній основі й звертатиметься до залучення недержавних партнерів для спільного вирішення проблем [5].

Н. Обушна визначає публічне управління як вплив суб'єкта управління, що володіє публічною владою, на об'єкт – суспільство (суспільні відносини, процеси) відповідно до покладених на нього суспільнозначущих функцій і повноважень. Вчена зазначає, що таке управління виникає як результат суспільного договору між державою і суспільством, коли владними повноваженнями наділяються органи і посадові особи. Суб'єктом та об'єктом публічного управління, на її думку, є громадянське суспільство, громадські організації й об'єднання та органи державної влади [13, с.58].

Ю. Лях розглядає публічне адміністрування як професійну діяльність державних службовців, яка охоплює види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень, ухвалених урядом. Вона зазначає, що в процесі публічного адміністрування приймаються рішення, які реалізують державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування, представники бізнесу та громадськості, та вказує на те, що публічним адмініструванням є процес вивчення, формування та запровадження напрямів державної політики [14]. Н. Колесникова зазначає, що публічне адміністрування є складовою публічного управління, метою якого є розвиток держави на засадах демократії з використанням ефективних методів і технологій управління та спрямованих на забезпечення громадян на рівні світових стандартів [15]. Вчені виокремлюють такі складові змісту публічного адміністрування: формування політики й керування у рамках політичного курсу; розгляд законів, їх реалізація і перегляд; ухвалення постанов; організація, політика, кадри; розробка, впровадження, оцінювання та модифікація публічної політики; процес

управління, що здійснюється під контролем політичного керівника, яке базується на принципах управління та наявності в органах управління співробітників; діяльність щодо збирання та обробки інформації, контролю виконання бюджету, підготовки проєктів законів, проведення урядових заходів, виконання повноважень від надання послуг населенню до аудиту, аналізу, діяльності урядових агенцій [2, с. 10–11].

До основних форм публічного управління та адміністрування вчені відносять: публічно-політичну форму, яка використовується для формування та реалізації стратегій, політик, програм, проєктів, планів; правову форму, що проявляється у нормативно-правовій діяльності, використовується в процесах державного регулювання, стимулювання, підтримки; інституційну форму (відбувається інституалізація суспільних відносин шляхом створення органів публічної влади та управління, затверджуються повноваження та відповідальність цих структур правовими актами у положеннях про них); організаційну форму, яка призначена для формування організаційних структур, налагодження організаційних відносин в них і між ними [8].

Особливості публічного управління: публічне управління спирається на державну владу, підкріплюється та забезпечується нею; забезпечує взаємодію інтересів держави та населення; залучення населення до участі в політичному, соціально-економічному, громадському, суспільному процесах; поширюється на суспільство у сфері проведення міжнародної політики; держава наділяє таке управління системною якістю; здійснюється в межах панування верховенства права, завдяки законодавчо відрегульованому й практично діючому механізму контролю суспільства над органами державної влади та місцевого самоврядування; діє системно, поєднуючи функціонування таких структур, як механізм держави, державний апарат, державну службу і публічні прояви суспільства [13, с. 58]. До особливостей публічного адміністрування відносять: забезпечення реалізації рішень органів влади; застосування як демократичних, так і публічних, ліберальних форм і методів управління соціально-економічним і суспільним розвитком країни [13].

Науковий підхід до публічного управління та адміністрування потребує визначення їх принципів, функцій, методів та механізмів.

Принципи публічного управління визначають як фундаментальні, базові засади, що відображають загальні ознаки законів і закономірностей управління, яких має бути дотримано в управлінській діяльності [1]. Щодо принципів у системі публічного адміністрування, то ними є керівні правила, що відбивають зміст законів і закономірностей і мають бути закріплені в певних нормативно-правових документах та використовуватися в діяльності фахівців з управління [12].

Функціями публічного управління є відокремлені в процесі розподілу праці сфери управлінської діяльності, що відрізняються змістом, специфічними формами і методами вироблення та справляння впливу на об'єкти управління [1]. Функціями публічного адміністрування є набір завдань, визначених законом або актами, які видаються на підставі закону, завданнями, які виконуються органами публічної влади [1].

Методи публічного управління визначають як способи або системи способів, що застосовуються в публічному управлінні для вирішення завдань і досягнення цілей та розробляються на основі знання принципів і законів його функціонування й розвитку. Виокремлюють економічні, соціальні, державно-політичні, гуманітарні, а також екологічні методи публічного управління [1, с. 86]. Методи публічного адміністрування визначають як способи реалізації управлінських функцій шляхом діалогічно-організаційного та організаційно-розпорядчого впливу суб'єкта управління на поведінку і суспільну діяльність керованого об'єкта з метою реалізації їх взаємоузгоджених інтересів. До методів публічного адміністрування відносять адміністративні, економічні, правові методи [4, с. 21].

Механізмами публічного управління є сукупність засобів, методів та важелів держави, спрямованих на формування, реалізацію та досягнення пріоритетних цілей у сфері публічного управління, що базуються на принципах наукового обґрунтування, об'єктивності, цілісності, узгодженості та чіткій

скоординованості дій суб'єктів публічного управління та взаємодії об'єктів публічного управління [1, с. 87]. Механізми публічного адміністрування – це система принципів, форм, методів та інструментів здійснення процесу публічного адміністрування органами публічного адміністрування та цільові механізми публічного адміністрування, через які суб'єкт публічного адміністрування за допомогою набору способів, методів або важелів впливає на об'єкт адміністрування для досягнення мети [1, с. 87].

Модернізація публічного управління та адміністрування в Україні можлива за умов забезпечення ефективного функціонування їх механізмів. Незважаючи на те, що органами публічної влади визначаються стратегічні цілі, пріоритети, завдання, ухвалюються важливі управлінські рішення, які спрямовані на задоволення потреб регіонів, територіальних громад, їх громадян, сучасні тенденції вказують на необхідність вирішення соціально-економічних і екологічних проблем завдяки удосконаленню публічного управління та адміністрування, зокрема в забезпеченні сталого розвитку територій. Сучасне публічне управління та адміністрування в Україні має здійснюватися з урахуванням новітніх тенденцій розвитку територій, їх потенціалу та бути стратегічно-орієнтоване на сталий їх розвиток.

Щодо сутності сталого розвитку, то воно проявляється в якісних змінах територій, які розвиваються на принципах ефективного демократичного управління на місцевому рівні, що надає змогу переходити на новий, якісний рівень. Для того, щоб можна було вивести територіальну громаду на траєкторію сталого розвитку, слід визначити ресурсну забезпеченість території, а також збалансувати економічні, соціальні та екологічні інтереси суб'єктів політики місцевого розвитку, проаналізувати ситуацію, що склалася в різних секторах економіки тієї чи іншої території. Сталий розвиток визначається факторами економічного зростання, які його забезпечують, тобто факторами пропозиції, факторами попиту і розподілу, але при цьому такий розвиток охоплює значно ширше їх коло, а саме: розвиток науки, технологій, інформаційних послуг,

фактори (політичні, соціально-економічні, екологічні), які в комплексі є джерелами сталого розвитку [16].

В умовах розвитку сучасного державотворення в Україні зростає значимість публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій, актуалізуються питання підготовки, ухвалення та реалізації управлінських рішень. Управлінська практика свідчить про необхідність застосування нових підходів до публічного управління та адміністрування в контексті забезпечення сталого розвитку територій.

Наразі все більшого значення набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, яка спрямована на інтеграцію соціальної, економічної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та ухвалення рішень щодо соціально-економічного розвитку територій [17].

До сучасних основних проблем публічного управління та адміністрування в Україні в забезпеченні сталого розвитку територій слід віднести: недосконалість наявної нормативно-правової бази, організаційного забезпечення, несистемність у формуванні та реалізації прогнозно-програмних документів; недосконалість системи надання публічних послуг; несвоєчасне реагування органів публічної влади та управління на соціально-економічні й екологічні проблеми; недосконалість проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування.

В умовах глобальних викликів все більше уваги має приділятися забезпеченню сталого розвитку територій, своєчасному реагуванню органів публічної влади та управління на соціально-економічні й екологічні проблеми, забезпеченню взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства. Має бути приділено особливу увагу й проведенню стратегічної екологічної оцінки документів державного планування.

Нині започатковані реформи, які стосуються усіх сфер життєдіяльності, висувають нові вимоги до здійснення

публічного управління та адміністрування в Україні в забезпеченні сталого розвитку територій.

У Національній економічній стратегії на період до 2030 року визначені принципи, орієнтири, цінності в економічній політиці, до яких віднесено й інституційну спроможність («державна, що здатна забезпечити розвиток»). До викликів і бар'єрів на шляху досягнення стратегічної цілі «Підвищення інституційної спроможності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та агенцій регіонального розвитку для ефективного забезпечення розвитку регіонів і територіальних громад» віднесено: низький рівень прозорості, ефективності діяльності органів місцевого самоврядування; низький рівень компетенції керівників і спеціалістів органів місцевого самоврядування; низьку спроможність агенцій регіонального розвитку; незабезпеченість інструментами управління та моніторингу; неактивність територіальних громад. Це пов'язано, у першу чергу, із низькою активністю членів територіальної громади у прийнятті рішень, відсутністю цільових показників ефективності діяльності, необізнаністю населення щодо структури місцевого самоврядування та планів розвитку територій, відсутністю інституційного досвіду щодо управління проектами розвитку, стратегічного планування, відсутністю якісної системи підготовки кадрів для територіального управління; низьким рівнем забезпеченості статистичними даними органів місцевого самоврядування, оцифрування географічних даних територій; не виконання агенцій регіонального розвитку у повному обсязі своїх функцій внаслідок часткового дублювання їх функцій структурними підрозділами облдержадміністрацій [19].

Метою Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення й підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян у сферах життєдіяльності, надання якісних доступних публічних послуг, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Одними із очікуваних результатів її реалізації виділено такі: економічний, соціальний розвиток регіонів і територіальних громад; стимулювання економічного розвитку територій; посилення організаційної, правової та матеріальної спроможності територіальних громад й органів місцевого самоврядування; доступність та якість публічних послуг [11].

Опорою відновлення економічного зростання в Україні мають стати регіони та територіальні громади, шляхом до процвітання країни – збільшення економічної самостійності регіонів та територіальних громад, підтримка їх економічного розвитку, створення передумов для якісних перетворень, активізація економічної діяльності, забезпечення конкурентоспроможності регіонів та територіальних громад в довгостроковій перспективі [7]. Має обов'язково бути ураховано вплив глобалізації на розвиток суб'єктів та об'єктів публічного адміністрування [20].

Перехід країни до моделі сталого (збалансованого) розвитку можливий на основі оптимізації використання природно-ресурсного, соціально-економічного, культурно-історичного потенціалів, обґрунтування напрямів і масштабів природокористування в межах країни та в її окремих регіонах [21]. Сучасні соціально-економічні та екологічні проблеми в Україні вказують на важливість подальшого приділення уваги публічному управлінню та адмініструванню в забезпеченні сталого розвитку територій.

В Україні вже мала місце розробка стратегічних програм розвитку територій, жодна з яких не була реалізована та прийнята суспільством. Отже, питання розробки цілісного комплексу напрямів щодо врахування закономірностей інтеграційних процесів у розвитку країни, здійснення координації дій всіх гілок влади під час ухвалення управлінських рішень щодо соціально-економічного й екологічного розвитку країни не знайшло належного висвітлення [22].

Наявні можливості забезпечення сталого розвитку територій, поліпшення якості життя населення реалізуються недостатньо, що свідчить про необхідність переформатування системи публічного управління, яке має реагувати на сучасні виклики новими підходами до ухвалення управлінських рішень

[23]. Забезпечити сталий розвиток можна завдяки ефективному використанню людських, природних, геополітичних ресурсів, структурно-технологічної трансформації виробництва та наявних конкурентних можливостей [24]. Зважаючи на зазначене вище, а також на проблеми сталого розвитку територій, наразі актуальним постає необхідність у розробці Стратегії публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій в Україні, спрямованої на формування ефективної системи публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій. Водночас може бути використано зарубіжний досвід публічного управління та адміністрування в контексті забезпечення сталого розвитку територій, зокрема створення відповідних органів публічної влади, діяльність яких сприятиме посиленню координації між органами публічної влади у забезпеченні сталого розвитку територій, запровадженню міжсекторальних підходів.

За кордоном існують різні моделі удосконалення координації політики щодо сталого (збалансованого) розвитку. Створюються органи, які відповідають за координацію діяльності центральних органів влади, а також органи чи організації, які здійснюють планування сталого (збалансованого) розвитку і консультативну підтримку для міжгалузевого узгодження політик на територіях. У таких європейських країнах, як Болгарія, Хорватія, Польща, Чехія, Норвегія, Сербія, Латвія, Словаччина створені міністерства регіонального розвитку, головними цілями яких є координація в управлінні фінансовими ресурсами, призначеними країнам з Європейських структурних фондів, діяльність таких органів допомагає посиленню координації між органами влади у сталому розвитку регіонів, запровадженню міжсекторальних підходів. Цікавим є те, що саме у Норвегії за координацію територіального виміру політик інших урядових підрозділів через міжміністерські групи відповідає підрозділ територіального розвитку міністерства місцевого управління та регіонального розвитку [21, с. 174–175].

В Україні сучасні проблеми сталого розвитку територій вказують на важливість їх вирішення за допомогою підготовки та ухвалення стратегічних рішень, необхідність запровадження

найкращих практик публічного управління та адміністрування, збалансування соціально-економічних та екологічних інтересів суб'єктів політики розвитку територій, удосконалення кадрового забезпечення, належної підготовки фахівців, які мають знати теоретичні основи публічного управління та адміністрування, особливості системи органів публічної влади в Україні, вміти визначати напрями удосконалення публічного управління та адміністрування, використовувати вітчизняний і зарубіжний досвід у цій сфері, формулювати цілі та основні напрями діяльності органів публічної влади, виявляти та розв'язувати сучасні проблеми забезпечення сталого розвитку територій. Зважаючи на це, потребують удосконалення освітньо-професійні програми у галузі публічного управління та адміністрування в контексті забезпечення сталого розвитку територій.

В Україні сучасні виклики вказують на об'єктивну необхідність для подальшого розвитку і зміцнення діяльності публічних службовців у нових умовах. Глибоке розуміння проблем, які виникають у процесі формування сучасної доктрини публічної служби, поняття публічної служби та відповідного інституту, сприятиме розробленню більш раціонального підходу до формування кадрової політики відповідно до завдань і функцій держави, а також подоланню відчуженості населення від публічної влади, підвищенню професіоналізму та компетентності публічних службовців [3].

Суспільна трансформація в Україні визначає перехід до сервісної держави, в рамках якої має сформуватися новий характер професійної діяльності державних службовців у сфері публічного управління. Це означає необхідність підготовки фахівців для роботи у сфері публічного управління та адміністрування, які здатні здійснювати аналіз державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях, готувати пропозиції стосовно її формування, у тому числі формування та проведення експертизи проєктів, програм, концепцій, стратегій, проєктів законів, інших нормативно-правових актів, проєктів міжнародних договорів; забезпечувати реалізацію державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів; забезпечувати надання доступних та

якісних публічних послуг; здійснювати державний нагляд і контроль за дотриманням чинного законодавства, управлінням державними фінансовими ресурсами, майном і забезпечувати контроль за їх використанням; управляти персоналом державних органів [4].

Фахівці у сфері публічного управління та адміністрування мають знати, що таке менеджмент органу публічної влади, керівник у системі публічного управління, лідерство в органах публічної влади, контроль в публічному управлінні та адмініструванні, інформаційно-комунікаційне забезпечення. Вони мають знати про організацію роботи органів публічної влади в Україні, імідж та етичну поведінку державних та муніципальних службовців, особливості публічного управління та адміністрування за кордоном.

Отже, публічне управління та адміністрування в Україні має відповідати сучасним викликам, здійснюватися завдяки впровадженню нових підходів до підготовки документів державного планування з урахуванням проблем сталого розвитку територій. Саме тому, нині підготовці, прийняттю та реалізації управлінських рішень має приділятися особлива увага. Фахівці у сфері публічного управління та адміністрування мають знати не тільки особливості підготовки та ухвалення управлінських рішень в органах публічної влади, а й про інформаційне забезпечення управлінських рішень, методи та технології ухвалення управлінських рішень, забезпечення якості управлінських рішень, ефективність управлінських рішень в органах публічної влади.

Висновки та напрями подальших досліджень. В Україні зростає значущість публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій внаслідок актуалізації питання підготовки, ухвалення та реалізації ефективних та якісних управлінських рішень у зв'язку із сучасними змінами та пов'язаними з ними проблемами. Реальні тенденції в Україні вказують на необхідність вирішення соціально-економічних і екологічних проблем завдяки удосконаленню публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій. Управлінська практика свідчить про необхідність оновлення механізмів публічного управління та адміністрування

в Україні. Аналіз наукових напрацювань з дослідження публічного управління та адміністрування, визначення їх принципів, функцій, методів, механізмів дали змогу визначити напрями удосконалення публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій, до яких віднесено: удосконалення нормативно-правового й організаційного забезпечення публічного управління та адміністрування, надання публічних послуг; своєчасне реагування органів публічної влади та управління на соціально-економічні й екологічні проблеми; забезпечення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства; удосконалення підготовки прогнозно-програмних документів й проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування; упровадження найкращих практик публічного управління та адміністрування; збалансування соціально-економічних та екологічних інтересів суб'єктів політики розвитку територій; удосконалення кадрового забезпечення, підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування, зокрема удосконалення освітньо-професійних програм у галузі публічного управління та адміністрування в контексті забезпечення сталого розвитку територій. Одним із напрямів удосконалення публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій може стати розробка Стратегії публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій в Україні, спрямованої на формування ефективної системи публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій. Також має бути використано зарубіжний досвід публічного управління та адміністрування в контексті забезпечення сталого розвитку територій, наприклад створення відповідних органів публічної влади, діяльність яких сприятиме посиленню координації між органами публічної влади у забезпеченні сталого розвитку територій, запровадженню міжсекторальних підходів, що потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Публічне управління: термінол. слов. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ. НАДУ, 2018. 224 с.
2. Публічне адміністрування в Україні: навчальний посібник / за заг. ред. В. В. Корженка, Н. М. Мельтюхової. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр». 2011. 306 с.
3. Гавкалова Н. Л., Власенко Т. А., Гордієнко Л. Ю. та ін. Вступ до публічного адміністрування : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Л. Гавкалової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 382 с.
4. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / за заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 606 с.
5. Енциклопедія державного управління. В 8 т. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. Т. 8. Публічне врядування. 630 с.
6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення : 20.03.2022).
7. Latynin M., Pastukh K., Tarasenko D., Shevchenko S., Munko A. Public administration in the economic sphere in Ukraine: strategic approach. *Estudios de Economía Aplicada*. 2021. Vol. 39. № 5.
8. Бакуменко В., Бондар І., Горник В., Шпачук В. Особливості публічного управління та адміністрування: навчальний посібник. Київ : КНУКіМ, 2016. 167 с.
9. Romanenko Y. O. Place and role of communication in public policy. *Actual Problems of Economics*. 2016. № 176 (2). P. 25–31.
10. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 червня 2016 р. № 474-р / Урядовий портал. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-strategiyu-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-ukrayini-do-2025-roku> (дата звернення : 20.03.2022).
11. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 33-р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення : 20.03.2022).
12. Чернов С., Гайдученко С. Публічне адміністрування : текст лекцій. Харків : ХНУМГ, 2014. 97 с.
13. Обушна Н. І. Публічне управління як нова модель організації державного управління в Україні : теоретичний аспект. *Ефективність державного управління*, 2015. Вип. 44 (1). С. 53–63.
14. Лях Ю. І. Комунікативна політика як основа організації взаємовідносин суб'єктів і об'єктів публічного адміністрування. *Публічне адміністрування*

- : *теорія та практика* : електронний збірник наукових праць, 2018. Вип. 2(20). С. 1–15.
15. Колесникова К. О. Публічне адміністрування в Україні : огляд літературних джерел. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 3 (42). С. 1–8.
 16. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наукова доповідь / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка. Київ : НАДУ, 2014. 128 с.
 17. Офіційний сайт Харківської обласної державної адміністрації. URL : <http://www.kharkivoda.gov.ua> (дата звернення : 15.01.2022).
 18. Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України від 20 березня 2018 р. № 2354-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text> (дата звернення : 20.03.2022).
 19. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179 / Урядовий портал. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення : 15.01.2022).
 20. Лях Ю. І. Вплив процесів глобалізації на розвиток суб'єктів і об'єктів публічного адміністрування в Україні. *Проблеми управління*, 2018. № 2 (68). С. 150–156.
 21. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : навчальний посібник. Херсон : Гринь Д.С., 2015. 264 с.
 22. Теоретичні основи забезпечення якості прийняття управлінських рішень в умовах європейської інтеграції : монографія. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. С. 124–134.
 23. Управлінські рішення в органах державної влади : монографія / за заг. ред. А. О. Дегтяра. Хврків : С.А.М. 2010. 276 с.
 24. Державна економічна політика регіонального розвитку : монографія / за заг. ред. М. А. Латиніна. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр» 2017. С. 42–51.

References

1. Publichne upravlinnya [Public management] (2018). *Terminol. slov.* / za zag. red. V. S. Kujbidy, M. M. Bilynskoyi, O. M. Petroye. Kyiv: NADU, 224 [in Ukrainian].
2. Publichne administruvannya v Ukraini [Public administration in Ukraine] (2011). *Navch. posib.* / za zag. red. V. V. Korzhenka, N. M. Meltiukhovoyi. Kharkiv: Magistr [in Ukrainian].
3. Gavkalova N. L., Vlasenko T. A., Gordiyenko L. Yu. ta in. (2016). *Vstup do publichnogo administruvannia* [Introduction to public administration]. *Navch. posib.* / za zag. red. N. L. Gavkalovoyi. Kharkiv. KhNEU im. S. Kuznecya [in Ukrainian].
4. Publichne upravlinnya ta administruvannya v umovax informatsiinoho suspil'stva: vitchyzniani i zarubizhnyi dosvid [Public management and administration in the information society: domestic and foreign experience] (2016). *Monografiya* / za zag.

- red. S. Chernova, V. Voronkovi, V. Banakha. Zaporizhzhya: ZDIA [in Ukrainian].
5. Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedia of public management]. (2011). V 8 t. Lviv: LRIDU NADU, T. 8, Publichne vriaduvannia [in Ukrainian].
 6. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi strategii rehionalnoho rozvytku na 2021–2027 roky [On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021–2027] (2020), Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny 695 from 5 september 2020, *Oficz. visn. Ukrayiny*. [in Ukrainian].
 7. Latynin, M., Pastukh, K., Tarasenko, D., Shevchenko, S. & Munko, A. (2021), Public administration in the economic sphere in Ukraine: strategic approach. *Estudios de Economía Aplicada*. 39. 5 [in Spain].
 8. Bakumenko, V., Bondar, I., Gornyk, V. & Shpachuk, V. (2016), Osoblyvosti publichnoho upravlinnia ta administruvannia [Features of public management and administration]. *Navch. posib*. Kyiv : KNUKiM, 167 [in Ukrainian].
 9. Romanenko, Y. O. (2016) Place and role of communication in public policy. *Actual Problems of Economics*, 176, 25–31 [in Ukrainian].
 10. Strategiiia reformuvannia derzhavnoho upravlinnia Ukrainy na period do 2021 roku [Strategy of public management reform in Ukraine until 2021]. Rozporyadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy 474-r. From 22 chervnia 2016, *Oficz. visn. Ukrayiny* [in Ukrainian].
 11. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatscii vlady v Ukraini [On approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine]. Rozporyadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrayiny 333-r from 1 kvitnia 2014, *Oficz. visn. Ukrainy* [in Ukrainian].
 12. Chernov S. & Gajduchenko, S. (2014), Publichne administruvannia [Public administration]. *Tekst lekcij*. Kharkiv. 97 [in Ukrainian].
 13. Obushna, N. I. (2015), Publichne upravlinnia yak nova model' organizatsii derzhavnoho upravlinnia v Ukraini: teoretychnyi aspekt [Public management as a new model of public administration in Ukraine: theoretical aspect]. *Efektivnist derzhavnogo upravlinnia*, 44, 53–63 [in Ukrainian].
 14. Lyah, Yu. I. (2018), Komunikatyvna polityka yak osnova orhanizatsii vzaiemovidnosyn sub'ektiv i ob'ektiv publichnoho administruvannia [Communicative policy as a basis for the organization of relations between subjects and objects of public administration]. *Publichne administruvannia: teoriya ta praktika: elektronnij zbirnik naukovih prac*, 2, 1–15 [in Ukrainian].
 15. Kolesnikova, K. O. (2013), Publichne administruvannia v Ukraini: oghlad literaturnyh dzherel [Public administration in Ukraine: a review of literature sources]. *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. 3, 1–8 [in Ukrainian].
 16. Mistseve samovriaduvannia v Ukraini: suchasnyi stan ta osnovni napriamy modernizatsii [Local self-government in Ukraine: current state and main directions of modernization]. *Nauk. dop. / za zag. red. Yu. V. Kovbasuka*. K.: NADU, 128 [in Ukrainian].
 17. Ofitsiinyi sait Kharkivs'koi oblasnoi derzhavnoi administratsii [Official site of the Kharkiv Regional State Administration]. Retrieved from <http://www.kharkivoda.gov.ua> [in Ukrainian].
 18. Pro stratedichnu ekolohichnu otsinku [On strategic environmental assessment]

- (2018). Zakon Ukrainy 2354-VIII from 20 bereznia 2018, *Oficz. visn. Ukrainy* [in Ukrainian].
19. Pro zatverdzhennia Natsional'noi ekonomichnoi stratehii na period do 2030 roku (2021). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy 179 from 3 ber.eznia 2021 Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (data zvernennya: 15.01.2022) [in Ukrainian].
20. Lyah, Yu. I. (2018). Vplyv protsesiv hlobalizatsii na rozvytok sub'iektiv i ob'iektiv publicznego administruvannia v Ukraini [The impact of globalization on the development of subjects and objects of public administration in Ukraine]. *Problemi upravlinnya*, 2, 150–156 [in Ukrainian].
21. Grechko, T. K., Lisovskyi, S. A., Romaniuk, S. A. & Rudenko, L. G. (2015), Publichne upravlinnia v zabezpechenni staloho (zbalansovanoho) rozvytku [Public management in ensuring sustainable (balanced) development]. *Navch. posib. Kherson*, 264 [in Ukrainian].
22. Teoretychni osnovy zabezpechennia yakosti pryiniattia upravlins'kikh rishen' v umovakh yivropeis'koi intehratsii [Theoretical bases of quality assurance of managerial decision – making in the conditions of European integration]. *Monografiya. Kharkiv*, 124–134 [in Ukrainian].
23. Upravlins'ki rishennia v organakh derzhavnoi vlady [Management decisions in public authorities] (2010). *Monografiya / za zag. red. A. O. Diegtiara. Kharkiv*, 276 [in Ukrainian].
24. Derzhavna ekonomichna polityka rehionalnoho rozvytku [State economic policy of regional development] (2017). *Monografiya / za zag. red. M. A. Latynina. Kharkiv*, 42–51 [in Ukrainian].

PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION IN PROVISION SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TERRITORIES: THEORETICAL AND ORGANIZATIONAL ASPECT

Pastuch Kateryna

Abstract. Public management and administration in provision sustainable development of territories are considered. It is stated that the importance public management and administration in provision sustainable development of territories due to the actualization of the preparation, adoption and implementation of effective and high-quality management decisions in connection with current changes and related socio-economic and environmental problems is currently being emphasized. It is found out that despite the fact that scientists pay considerable attention to public management and administration, their functioning, it is important to identify areas for improvement in the context of provision sustainable development. The scientific developments in the study of public management and administration are analyzed, their principles, functions, methods, mechanisms are determined. The directions of improvement of public management and administration in the context of provision sustainable development of territories are determined, which include: improvement of normative-legal and organizational support, provision of public services; timely response of public authorities and management to socio-economic and environmental problems; provision the interaction of public authorities and local governments, civil society; improving the preparation of forecast and program documents and conducting strategic environmental assessment of state planning documents; introduction of the best practices of public management and administration, balancing the socio-economic and environmental interests of the subjects of territorial development policy; improvement of staffing, training of specialists in public management and administration. It is noted that the launched reforms, which apply to all spheres of life, put forward new requirements for public management and administration in provision sustainable development. It is emphasized that their modernization is possible provided that their mechanisms are functioning effectively. It was found that in the context of global challenges in Ukraine, more and more attention should be paid to provision sustainable development of territories. It is emphasized that public management and administration in Ukraine should be carried out taking into account current trends in the development of territories, their potential, and should be strategically focused on their sustainable development. It is stated that foreign experience in public management and administration should be used in the context of provision sustainable development of territories, which requires further research.

Key words: public management, public administration, sustainable development of territories, public management and administration in provision sustainable development of territories